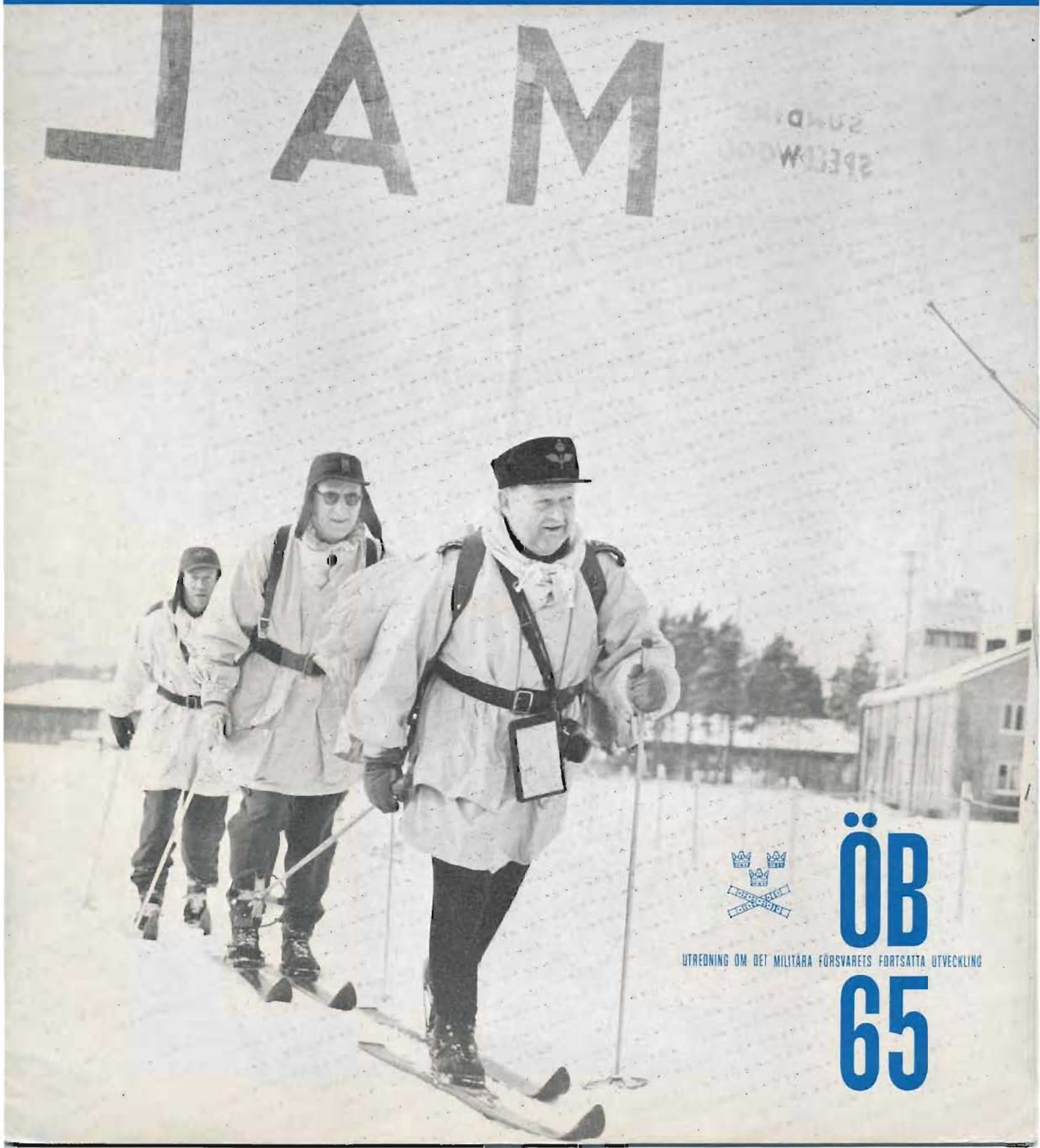

FLYGVAPEN NYTT

NR 2 1965

JAM

UTREDNING OM DET MILITÄRA FÖRSVARETS FORTSÄTTA UTVECKLING

ÖB
65

FLYGVAPEN

NYTT

● Ansvarig utgivare:
Generalmajor GÖSTA ODQVIST

● Redaktion:
Stabsredaktör LENNART OLANDER

Layout: CHRISTER EKBOM

● INNEHÅLL:

Totalförsvaret	1
Krigsmaktens målsättning	2
Vår linje: alliansfrihet—neutralitet	3
Ramarna: 3 460—3 600—ÖB	4
ÖB om kostnadsramarna	6
ÖB: Försvarets andel av totalutgifterna väntas sjunka!	7
Hög spänningsnivå i världen	8
Maktbalansen och Sveriges strategiska betydelse	9
OM kriget kommer	12
Angrepp får inte löna sig!	13
Den militärtekniska utvecklingen	14
DÅ: invasion!	15
1939 och beredskapen	17
Mer om F 3-pejlen	20

FORSTASIDES-BILDEN: ÖB general Torsten Rapp ses här med en mycket klar målsättning. Målet är det vid NM i skidfältskjutning i Söderhamn den 27—28 februari, där F 15 med den äran stod som arrangör. I ÖB:s "släptåg" fr h kaptenerna Stubert (gen. sekr. i Sv. Skytteförbundet) och Lundholm (F 15).

Foto: John Forsell, F 15.

MITTUPPSLAGET:

Draken i en expressiv robotstudie med Hughes Falcon.
Foto: SAAB.

● TILL LÄSARNA

Med förra numret övergick vi till nytt tryckförfarande och har därigenom fått bättre resurser, bl a vad avser utrymme i spalterna. Därför är våra läsare nu välkomna med diskussionsinlägg i olika frågor. Redaktionen förbehåller sig emellertid rätten att ställa följande krav i fråga om insänt material:

- det skall behandla väsentliga och om möjligt för FV allmängiltiga frågor
- det skall vara sakligt
- det skall vara kortfattat
- det skall vara kortfattat
- red. avgör när materialet kan införas
- red. har rätt att "tvätta" manus och stryka ned det.

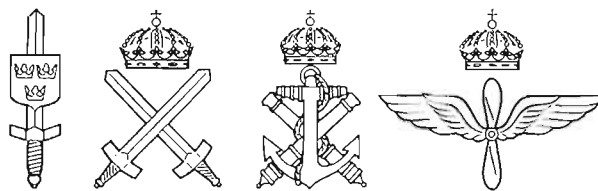
Bidrag
från flygvapnets alla personalkategorier är välkomna.

Återgivande
av innehållet i Flygvapen-Nytt medgives — källan bör i så fall anges.

Adressen
till tidningen är:
Flygvapen-Nytt
Redaktionen
FS/Press
STOCKHOLM 80.

Telefonnumret
till tidningen är:
08/67 95 00
anknytning 177.

ÖB 65

Totalförsvaret

Totalförsvarets främsta uppgift är att vara så förberett för kriget, att det verkar fredsbevarande. Totalförsvaret måste därför snabbt kunna höja beredskapen och utveckla full styrka. Det skall ge uttryck åt vårt folks vilja att bevara landets frihet och vår motståndskraft mot påtryckningar.

Skulle vi likväl utsättas för angrepp, är det krigsmaktens uppgift att möta detta och förhindra att svenskt territorium besätts. Civilförsvarets huvuduppgift är att skydda befolkning och egendom mot skador av fientliga anfall samt att rädda överlevande vid sådana anfall. Folkförsörjningen i vidaste bemärkelse skall tryggas genom det ekonomiska försvaret. Det psykologiska försvarets uppgift är att vidmakthålla en fast försvarsvilja och motståndanda.

Sjukvård, socialvård, polisväsendet, kommunikationer och annan samhällelig verksamhet anpassas med hänsyn till inriktningen av de samlade försvarsanstängningarna.

Totalförsvarets olika delar samverkar och understödjer varandra så, att största försvarseffekt ernås.

Krigs-

maktens

mål-

sättning

(som vår

riksdag

fastställde

1964)

” Krigsmakten skall verka för att vår fred och vår frihet bevaras. Krigsmakten skall därför ha sådan styrka, sammansättning och beredskap att anfall mot Sverige fordrar så stora resurser och tar så lång tid att de fördelar, som står att vinna med anfallet, rimligen icke kan bedömas värda insatserna.

Invasionsförsvar skall vara krigsmaktens viktigaste uppgift. Krigsmakten skall i det längsta kunna förhindra att en angripare får fast fot på svensk mark och kan utnyttja vårt land för sina syften. I varje del av landet skall kunna bjudas segt motstånd, om så erfordras även i form av det fria kriget.

Krigsmakten skall kunna avvärja en stort upplagd invasion över havet eller landgränsen samt i samband därmed insätta luftlandsättningsföretag och samtidigt upprätthålla ett segt försvar mot andra invasionsföretag. Bevakning och försvar mot mindre företag skall kunna organiseras inom landet i dess helhet.

Varje vapenför svensk, som icke är bunden av andra viktiga uppgifter inom totalförsvaret, bör sättas i stånd att militärt delta i kampen för landets självständighet.

Krigsmakten skall aktivt verka för att befolkningen skyddas och försörjningen tryggas.

Krigsmakten skall omedelbart kunna uppta försvar mot överrumplande anfall.

Krigsmakten skall kunna avvisa kränkningar av vårt territorium i fredstid samt under krig mellan främmande makter varunder Sverige är neutralt.

Krigsmakten skall utformas så att dess effekt blir så långt möjligt oberoende av förändringar i det militärpolitiska läget.

Krigsmakten skall samverka med totalförsvarets övriga grenar i syfte att nå största möjliga försvarseffekt. ”

Detta är vad Sveriges regering och riksdag kräver av krigsmakten. Det är överbefälhavarens uppgift att genom fortlöpande planering se till att krigsmakten, så långt beslutade anslag överhuvudtaget medger, svarar mot dessa krav.

Vi håller en alliansfri linje i fred – för att skapa respekt för vår neutralitetslinje i krig. Detta är den grundläggande målsättningen för hela vår utrikespolitik. Vi vill ha handlingsfrihet, och det kräver ett militärt försvar med rätt styrka och rätt sammansättning – kraft att även vid påfrestningar fullfölja vår politik.

ÖB:s "KASSA":
4.152.245.000 kr
budgetåret 65/66

Statsmakterna har ansvaret för den ekonomiska politiken och hur stor del av landets resurser som får gå till försvaret. Överbefälhavaren skall sedan se till, att försvarsbudgeten utnyttjas effektivt.

Ju mer vi satsar på försvaret desto effektivare blir det. Å andra sidan är det inte rimligt att försvarskostnaderna får bli så stora att de allvarligt inkräktar på en sund ekonomi i övrigt. Om vi lägger så litet på försvaret, att pengarna inte räcker längre än till grundkostnader, utblir effekten nästan helt och det blir dålig ekonomi.

VAD KOSTAR DET? VÄND!

Kungl. Maj:t har begärt ett underlag för att kunna ta ställning till olika kostnadsramar, bl. a. "3.600" och "3.460" (miljoner kronor räknat i samma penningvärde som i ÖB 62). Därutöver har ÖB redovisat ett eget förslag.

Ramen "3.600" ligger till grund för det försvarsbeslut, som nu gäller.

ÖB 65 är således en utredning som behandlar tre kostnadsramar och ger ÖB:s syn på det militära försvarets utveckling inom dessa.

En ÖB-utredning baseras givetvis på militärtekniska och militärpolitiska prognoser, analyser av främmande krigsmakter och de samlade erfarenheterna av olika områden från vårt militära försvar. Studier och värderingar pågår ständigt. De ger underlag för detaljvågning inom försvaret och ökar säkerheten i planeringen för bl. a. olika tänkbara krigsfall — alternativplanering.

Krigsmaktens utveckling har utretts för tre kostnadsramar: "3.460"; "3.600" och "ÖB:s förslag".

Vissa åtgärder har befunnits så angelägna, att de inrymtes oförändrade i alla kostnadsramarna.

Till dessa åtgärder hör:

- förbättring av beredskapen;
- ökning av den strategiska rörligheten och
- effektivisering av utbildningssystemet.

VÅR LINJE:

- alliansfrihet
- neutralitet

I ALLA RAMARNA:

- förbättrad beredskap;
- effektiviserad utbildning så att krigsförbanden blir bättre ägnade att lösa sina uppgifter direkt efter en snabb mobilisering;
- ökad strategisk rörlighet;
- förbättrad regional ledning.

3460

1967/68	4 426 mkr
1968/69	4 537 mkr
1969/70	4 650 mkr
1970/71	4 766 mkr

2,5 procents årlig höjning

Armén

Antalet pansar- och infanteribrigader minskar jämfört med ram "3600".
Modern materiel tillföres.

Antalet lokalförsvarsförband ökar i takt med att antalet brigader minskar.

Bandgående artilleri = ram "3600".

Anskaffningen av nya luftvärnsvapen för brigaderna begränsas jämfört med ram "3600".

Marinen

Fregatter = ram "3600".

Antalet torpedbåtar minskar jämfört med ram "3600".

Kanonbåtar anskaffas, men i mindre antal än i ram "3600".

Antalet ubåtar minskar jämfört med ram "3600".

Utveckling och anskaffning av kustrobotförband sker i lägre takt än i ram "3600".

Kustförsvarets fasta spärrförband minskar i antal.

Anskaffningen av rörliga spärrförband sker i lägre takt än i ram "3600".

Flygvapnet

Jaktdivisioner = ram "3600".

Antalet attackdivisioner minskar jämfört med ram "3600".

Anskaffning av jetskolflygplan = ram "3600".

Utbyggnaden av luftbevaknings- och stridsledningssystem samt bassystemet fortsätter, men i lägre takt än i ram "3600".

Gemensamt

Låg takt i utbyggnaden av signalförbindelser och krigsuppehållsplatser för regionala ledningsorganisationer.

Minskad utbyggnad av forskningsresurserna jämfört med ram "3600".

Begränsad höjning av nuvarande förläggningsstandard.

3600

Armén

Antalet pansarbrigader minskar. Modern materiel tillföres.

Lokalförsvarsförband får bättre pansarvärnsutrustning.

Beslutad anskaffning av långskjutande, bandgående artilleri fullföljs. Planlagd ytterligare anskaffning genomförs ej.

Anskaffning av nya luftvärnsvapen för brigaderna påbörjas.

Marinen

Fregatter byggs inte. Utgår succesivt ur organisationen.

Antalet torpedbåtar minskar.

Kanonbåtar anskaffas som ersättning för motortorpedbåtar.

Antalet ubåtar minskar.

Utveckling och anskaffning av kustrobotförband sker i lägre takt än planerat.

Kustförsvarets fasta spärrförband bibehåller i huvudsak sin styrka, men antalet batterier minskar.

Anskaffning av rörliga spärrförband fullföljs.

1967/68	4 590 mkr
1968/69	4 705 mkr
1969/70	4 823 mkr
1970/71	4 944 mkr

2,5 procents årlig höjning

Flygvapnet

Antalet jaktdivisioner minskar. Anskaffningen av "Draken" fullföljs.

Antalet attackdivisioner minskar. Anskaffning av "Viggen" påbörjas.

Beslutad anskaffning av jetskolflygplan, som även kan lösa enklare attackuppgifter, fullföljs.

Utbyggnaden av luftbevaknings- och stridsledningssystemet fortsätter, dock i lägre takt än planerat. Flygburna radarstationer och rörliga markstationer anskaffas.

Utbyggnaden av bassystem fortsätter, dock i mindre omfattning och lägre takt än planerat.

Gemen- samt

Utbyggnad av signalförbindelse och krigsuppehållsplatser för den nya regionala ledningsorganisationen.

Utbyggnad av forskningsresurserna. Höjning av förläggingsstandarden.

ÖB

1967/68	4 665 mkr
1968/69	4 828 mkr
1969/70	4 997 mkr
1970/71	5 172 mkr

3,5 procents årlig höjning

Armén

Antalet pansarbrigader ökar jämfört med ram "3600".

Modern materiel tillförs.

Taktiska rörligheten förbättras.

Lokalförsvärförbanden får ökat antal pansarvärnsvapen.

Bandgående artilleri = ram "3600".

Anskaffning av nya luftvärnsvapen för brigaderna sker i snabbare takt än i ram "3600".

Antalet pansarbrigader ökar jämfört med ram "3600".

Marinen

Ersättningsbyggnad av fregatter påbörjas.

Antalet torpedbåtar bibehålls.

Kanonbåtar anskaffas i något större antal än i ram "3600".

Antalet ubåtar bibehålls.

Kustförsvarets fasta spärrförband = ram "3600".

Kustrobotförband anskaffas i ökad takt.

Rörliga spärrförband = ram "3600".

Flygvapnet

Antalet jaktdivisioner minskar något.

Antalet attackdivisioner bibehålls.

Anskaffning av jetskolflygplan = ram "3600".

Utbyggnaden av luftbevaknings- och stridsledningssystemet samt bassystemet fortsätter i huvudsak i planerad takt.

En för det militära försvaret gemensam flygtransportorganisation tillkommer.

Gemensamt

Snabbare utbyggnad av signalförbindelser och krigsuppehållsplatser för regionala ledningsorganisationer.

Ökad utbyggnad av forskningsresurserna.

Väsentlig höjning av förläggingsstandarden.

Ökad decentralisering av mobiliseringsförråden.

ÖB om kostnadsramarna:

3 460

Kostnadsramen "3.460" innebär i dagens prisläge att försvarets basbe-
lopp budgetåret 1967/68 blir 4.426
miljoner kr, och sedan en årlig steg-
ring med 2,5%. Därmed minskar
anslagsramen i förhållande till de
planer, som nu gäller. Ingrepp blir
nödvändiga både vad gäller personal
och materiel, och detta får allvarliga
följder. Försämringen blir större än
man kan tro vid rent ekonomisk
jämförelse mellan de tre ramarna.
De fasta grundkostnaderna är i stort
sett desamma för alla tre förslagen.
Minskningen går i första hand ut
över de kvalificerade förbanden och

blir så betydande, att våra möjlig-
heter att avvärja en stort upplagd
invasion blir starkt begränsad. Kost-
nadsramen "3.460" medför alltså
en *kraftig minskning* av våra resur-
ser i dag.

- *ÖB:s uppfattning: Det militära försvar, som kan vidmakthållas inom denna kostnadsram, är inte tillräckligt krigsavhållande och kan inte ge ett tillfredsställande stöd åt vår alliansfria utrikespolitik. Konsekvenserna för krigsorganisationen blir så stora, att en omprövning av målsättningen blir nödvändig.*

3 600

Kostnadsramen "3.600" innebär i dagens prisläge att försvarets basbe-
lopp budgetåret 1967/68 blir 4.590
miljoner kronor. ÖB har tidigare
framhållit att den ramen på längre
sikt inte låter oss följa med i utveck-
lingen så att den angivna målsätt-
ningen kan upprätthållas. Utredning-
en av ramen "3.600" bestyrker
vad ÖB tidigare uttalat, nämligen att
vår krigsmakts relativa styrka, jäm-
fört med omvärldens, efterhand
kommer att sjunka på grund av

knappa ekonomiska resurser. Den
ogynnsamma kostnadsutvecklingen
bidrar också till att man inom ramen
"3.600" får en fortlöpande minsk-
ning av stridskrafterna; bl. a. pan-
sarbrigader, attackfartyg samt at-
tack- och jaktflyg.

- *ÖB säger: Den möjliga utvecklingen inom kostnadsramen begränsar allvarligt möjligheterna att lösa de uppgifter som åvilar krigsmakten enligt 1964 års målsättning.*

ÖB:s förslag

Konsekvenserna av att även i fort-
sättningen hålla fast vid kostnads-
ramen "3.600" blir så stora, att ÖB
ansett det nödvändigt att även un-
dersöka, hur grundtankarna i 1963
års försvarsbeslut skall kunna full-
följas och vilka åtgärder som ford-
ras för att uppfylla den 1964 antag-
na målsättningen.

Om nu gällande målsättning skall
kunna fyllas, visar utredningen att
följande förbättringar är nödvändi-
ga i förhållande till kostnadsramens
"3.600":

- Stridskrafterna ges en sådan kvali-
tet och kvantitet att de bättre svar-
ar mot våra militärgeografiska för-
hållanden och mot en angripares
möjligheter.

- Ersättningsbyggnad av ubåtsjakt-
enheter påbörjas för att förbättra
möjligheterna att möta ubåtshotet.

- En gemensam flygtransportorga-
nisation byggs upp, med både större
och mindre transportflygplan för att
förbättra rörligheten, öka beredskap-
en och för att bättre kunna bidra
till FN:s fredsbevarande aktioner.

- Härutöver bör sådana åtgärder
vidtas, att handlingsfriheten i kärn-
laddningsfrågan får en reell inne-
börd.

*För detta behövs ett basbe-
lopp budgetåret 1967/68 på 4.695 mkr i
aktuellt prisläge och därefter en år-
lig stegring på 3,5%.*

- Försvarsbeslutet bör omfatta minst fyra år.
- Nuvarande system med "rullande sjuårsplaner" bibehålls.
- Kostnadsramens årliga stegring bestäms till en sådan procent, att vi kan följa med i den militärtekniska utvecklingen.
- Systemet med kompensation för pris- och lönestegringar ses över, så att det bättre motsvarar den verkliga utvecklingen.
- Sådana förbättringar vidtas, att krigsmakten kan rekrytera och bibehålla i tjänst tillräckligt många fast anställda av god kvalitet för ledning, planering, utbildning, handhavande av materielen, förvaltning osv.

Oberoende av den valda kostnadsramen

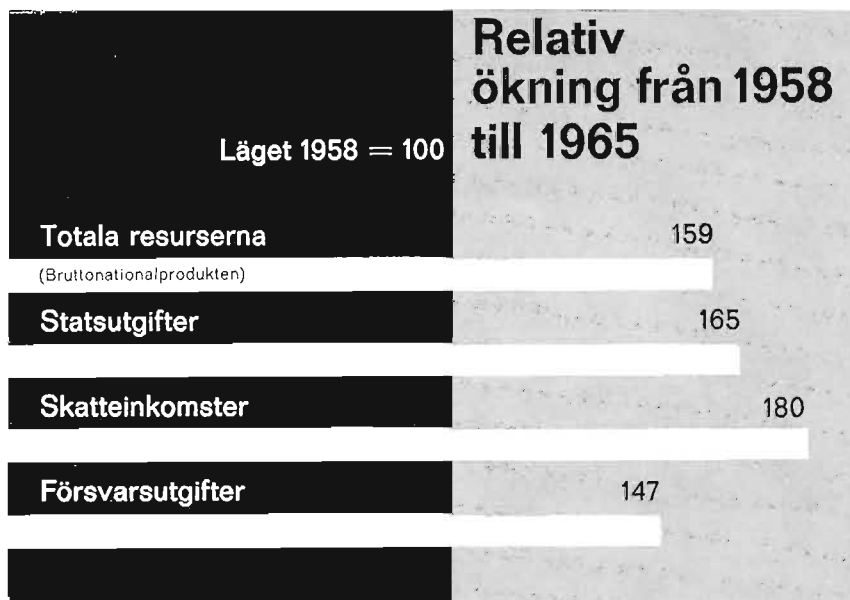
● Försvarskostnaderna har sedan 1958, räknat i fast penningvärde, stigit med genomsnittligt 3% per år. De högsta värdena innehåller höjningar i 1963 års försvarsbeslut för att kompensera eftersläpningen i byggnadsverksamhet och materielanskaffningar m. m.

● I diagrammet här nedan belyses utvecklingen av försvarsutgifterna jämförda med de samhällsekonomiska resurserna, de totala statsutgifterna och de samlade skatteinkomsterna. Som synes har försvarskostnadernas andel av de totala samhällsresurserna minskat.

ÖB: Försvarets andel av totalutgifterna väntas sjunka!

ÖB:s kostnadsförslag för 1967/68 utgör 4,2% av den väntade bruttonationalprodukten. Samma procentandel tas i anspråk av försvaret budgetåret enligt 1963 års försvarsbeslut. Försvarets andel av våra totala tillgångar kan ändå väntas sjunka under den kommande planeringsperioden.

ÖB skriver: "De åtgärder, som fordras för att på ett tillfredsställande sätt fylla 1964 års målsättning, kräver inte större andel av våra samlade resurser än vi tidigare ansett rimligt avdela till försvaret — utan snarare mindre."

Försvarsramen har ökat minst

De politiska motsättningarna, spänningen och misstron mellan stormaktsblocken upplever vi varje dag. Det finns dock vissa tendenser till förskjutningar i den militärpolitiska världsbilden. Den tidigare uppfattningen om två stora militära block i harnesk mot varandra kanske måste nyanseras. Uppluckringstendenser finns nämligen såväl inom Öst som Väst. Men den framtida utvecklingen är oviss.

Så länge det inte finns ett allmänt och övernationellt säkerhetssystem måste olika stater — själva eller som medlemmar i allianser — svara för sin trygghet. Därför har främst stormakterna vidareutvecklat betydande resurser — bl. a. stora militära styrkor — för att kunna försvara sina intressen.

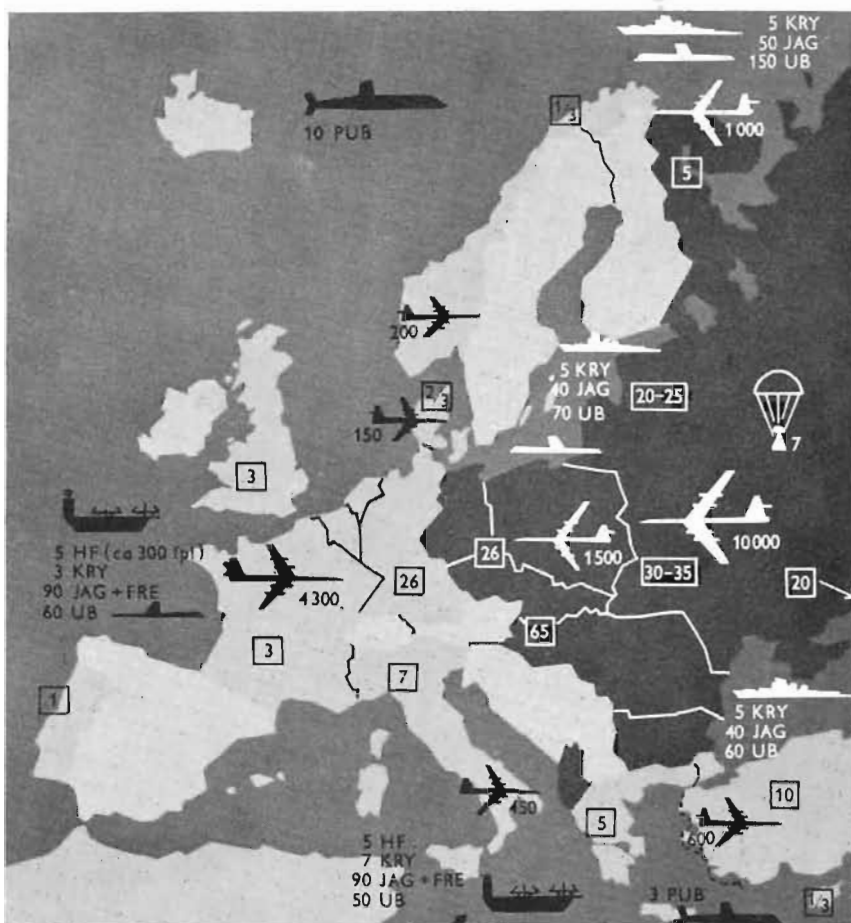
Även om man kan märka en strävan efter maktbalans mellan stormakterna innebär detta inte att de skulle tveka att använda militära maktmedel i vissa lägen. Dessutom finns risk för misstag och felbedömningar i en konflikt som kan leda till följder, vilka är svåra att överblicka. Sådana konflikter kan snabbt sprida sig så att även vi blir berörda. Krig kan också utlösas genom omständigheter som ligger utanför stormakternas kontroll. Oron i u-länderna och Mellersta Östern samt Afrikas inre stridigheter utgör sådana osäkerhetsmoment. Det finns också många rent mellanstatliga konflikter som komplicerar bilden — t. ex. mellan Kina och Indien, Indien och Pakistan, etc.

Nära oss, i Centraleuropa, finns utomordentligt stora militära styrkor samlade, och de står närmare varandra än i något annat område. Tysklandsfrågan är fortfarande explosiv. Läget i Europa kan snabbt ändras, och i ett skärpt läge kan stora militära resurser tillföras våra grannländer som en följd av gällande pakter. Den militärpolitiska bilden är således orolig. Vi måste därför även i fortsättningen räkna med en hög spänningsnivå, som medför allvarliga krigsrisker.

Hög spänningsnivå i världen

April 1965: 21 oroshärdar...

- ! Kuba
- ! Berlin
- ! Cypern
- ! Israel-arabstaterna
- ! Irak—Kuwait
- ! Marocko—Mauretanien
- ! Etiopien—Somalia
- ! Kongo
- ! Angola—Moçambique
- ! Sydrhodesia
- ! Sydafrika
- ! Kashmir
- ! Indien—Kommunistkina
- ! Sovjet—Kommunistkina
- ! Korea
- ! Formosa
- ! Laos
- ! Vietnam
- ! Indonesien—Malaysia
- ! Indonesien—Australien
- ! Sydamerika

- Hur utsatt är egentligen Sveriges strategiska läge?
- Vilka syften kan en angripare ha?
- Vilka är våra naturliga försvarsbetingelser?

Vi skall försöka kort sammanfatta ÖB:s aktuella bedömning av dessa frågor, som ju har stort intresse för varje svensk.

Dessa syften kan en angripare ha med en aggression mot Sverige:

- att skaffa sig politisk kontroll över landet,
- någon av stormakterna kan behöva förbättra sin position i maktspellet genom att söka kompensation på ett håll för motgångar på ett annat håll – och då kan Sverige beröras,
- att utnyttja delar av Skandinavien, särskilt då Nordkalotten, norska västkusten, Östersjö-utloppen, Östersjön som transportväg och Skandinavien som område för operationer i luften.

◀ Stående styrkor i Europa

1 = en armédivision (i regel 10 000–15 000 man); HF=hangarfartyg; KRY=kryssare; JAG=jagare; FRE=fregatter; PUB=polarisubåtar; UB=ubåtar.

Västs strategiska styrkor är mer mångsidigt sammansatta och har mer utspridda baser än de inom Öst; västoapen kan nå östblockets viktigaste centra och baser. Öst kan nå mål i USA endast med vissa robotar och flygplan, men har markrobotar och bombplan som utgör ett starkt hot mot Västeuropa.

Öst har större markstridskrafter klara till insats, och kan lättare föra fram styrkor till Centraleuropa, men i fråga om sjöstridskrafter är Väst betydligt överlägset, med undantag av ubåtsvapnet. Östubåtarna kan allvarligt hota sjötransporter över Atlanten, och inom Östersjöområdet är Öst överlägset.

Det knappa numerära försprång som Öst nu har i taktiskt flyg kommer Väst sannolikt att hämta in.

Maktbalansen och Sveriges strategiska betydelse

Vårt land har stor strategisk betydelse som gränsområde mellan stormaktsblocken. Dessa har nämligen intressen i Skandinavien. Särskilt viktiga punkter är Östersjön och Östersjö-utloppen, Norge (som bas för operationer i Ishavet och Nordatlanten), hela Skandinavien (för att flytta fram luftförsvaret), svenskt territorium (som bas- och genomgångsområde) samt svenskt luftrum (för överflygningar).

Vi räknar med att Öst omedelbart vid ett storkrigs utbrott sätter in sin ubåtsflotta för att skära av Västs sjöförbindelser, medan Väst söker hindra Östs operationer i Norra Is-

havet och Östersjön. Vid krig i Centraleuropa får Östersjön en nyckelposition, där Sverige kan beröras av åtgärder och motåtgärder.

Väst måste skydda sina positioner i Skandinavien; Öst skulle ha fördel av att snabbt besätta Nordnorge. Ju längre söderut i Norge Öst vill föra operationer, desto större är behovet att utnyttja svenskt område. Tillgång till svenskt territorium torde vara en förutsättning för att Öst skulle kunna ockupera hela Norge. Omgruppering av stormaktsförband i våra grannländer skulle innebära en genomgripande förändring av vårt strategiska läge.

OM

kriget

kommer

—

HUR

ser

det

då

ut

?

På grund av den rådande terrorbalansen mellan stormakterna har risken minskat för att storkrig sätts igång avsiktligt. Man talar nu om olika krigsnivåer — från måttliga motsättningar mellan två makter till ett totalt krig utan begränsningar. Olika parter kan ha intresse av att bibehålla en viss nivå, att höja den eller hota med en höjning. Det finns alltså en strävan till kontroll, men naturligtvis kan utvecklingen till fullt krig ske språngevis.

Om en krigsoperation kan genomföras överraskande och snabbt, kan en stormakt ställa en annan inför fullbordat faktum.

För militärt svaga stater har riskerna att förlora friheten genom ett lokalt överraskande och snabbt krig ökat — om inte detta krig hotar någon av stormakternas existens! Ty då riskerar man att ett storkrig blir följden.

Risken har minskat för medvetet igångsatta storkrig. Men ett krig på hög nivå är tänkbart, trots att man inte anser sig kunna uppnå något rationellt syfte eller slutmål. Inför risken av en kapitulation kan t. ex. ett sådant krig utlösas. Risken ökar för snabbt genomförda krig med begränsat politiskt syfte. Lokala krig kan föras på en låg krigsnivå — men kärnladdningar kan tillgripas. Många utvecklingsländer söker bygga upp egna militära resurser. De nationella strävandena och den labila inrikespolitiken i Asien, Afrika och Sydamerika kan utlösa konflikter, som först är lokalt avgränsade, men som snabbt kan sprida sig och även komma att beröra oss.

Ett krig utan kärnladdningar anses nu möjligt, vilket understryker kravet på starka konventionella styrkor. Både Sovjet och USA strävar efter att undvika storkrig och vill i varje konflikt kunna använda en lämpligt vald strategi. I lokala krig hålls krigsnivån avsiktligt låg trots att vapentechniken medger snabba, effektiva operationer.

Terrorbalansen

minskar

krigsrisken

Militär

svaghet

kuppfara

Begränsat

krig

—

eller

storkrig?

Möjligt

undvika

kärnvapen

OM...

- **Det kalla kriget**

pågår i fred som i krig och berör även oss. Ekonomiska och psykologiska åtgärder eller hot om militärt våld kan utnyttjas. Det kan syfta till att undergräva förtroendet för statsledningen beslut för att därmed skapa splittring i landet.

- **Subversiv krigföring**

går ett steg längre än det kalla kriget: den avser att minska den politiska motståndskraften och skapa en medgörligare stämning. Den söker också påverka motståndsviljan så, att angriparen lättare når sina syften.

- **Avspärning,**

främst av importen sjöledes, kan bli aktuell, t. ex. i ett läge, där vi är inringade.

- **Lokala anfall**

mot Sverige förutsätter en viss internationell krissituation, vilket kan ge oss möjligheter att höja beredskapen, men angriparen strävar efter största möjliga överraskning. Han

måste dock även vid lokala anfall tillgripa invasion för att nå sitt syfte.

- **Kuppanfall**

i strategiskt syfte är tänkbart vid inledningen av ett storkrig; angriparen vill få fotfäste för kommande operationer. Stormakterna har resurser för överraskande anfall. Taktiska kärnladdningar kan komma i bruk.

- **Storanfall**

kan det bli fråga om, när ett storkrig brutit ut och vi själva hunnit mobilisera. Det kommer då sannolikt både över havet och över landgränsen och i förening med luftland-sättningar. Kärnladdningar kan också användas. Det är mot risken för storanfall som landets försvar bör dimensioneras.

- **Terroranfall**

eller hot om terror mot civilbefolkning och viktiga samhällsfunktioner syftar till att vi skall ge efter för framställda krav.

- **Endast delar**

av en angripares krigsresurser kan sättas in mot oss. Angrepp mot Sverige kan kräva särskild materiel och särskilda metoder, vilket kan ge oss en betydelsefull förvarning.

...DÅ

**måste
vi alla
vara med!**

- **Grunden för vårt totalförsvar är försvarsviljan hos alla och envar.**

- **Genom att alla medborgare kan utnyttjas i krigsorganisationen eller andra uppgifter inom totalförsvaret, står det klart för en angripare att han kommer att möta ett totalt försvar och ett kompakt motstånd — i alla former.**

ANGGREPP får inte löna sig!

Vi måste ha ett sådant försvar, att inget aggressionsfall ter sig särskilt gynnsamt. Att angripa oss *skall kosta mer än det smakar.*

Främst bör vårt försvar utformas så, att det kan möta en *invasion*, insatt som storanfall eller kuppanfall mot vårt land. Invasionen är nämligen det allvarliga hotet i samband med ett storkrig. Detta invasionsförsvar skall utformas så, att det även kan motstå övriga aggressionsfall,

t. ex. avspärning och subversiv krigföring. Vi tror inte att en angripare kan betvinga oss enbart genom dessa aggressionsformer, men de kan i viss utsträckning komma att utnyttjas i samband med invasion.

Ett renodlat terroranfall synes inte rimma med det syfte en angripare kan ha. Vi räknar också med att en angripare som överväger terrorinsats hämmas mycket kraftigt av risken

för att en sådan kan utlösa motanfall från en tredje part.

De uppoffringar vårt land får göra för att behålla styrkan i vårt försvar blir ett lågt pris för den realistiska möjligheten, att vårt land kan helt undgå att dras in i krigshandlingar.

En tillräckligt starkt väpnad neutralitet är i själva verket en krigs-avhållande faktor i vår del av världen.

Den militärtekniska UTVECKLINGEN

● Kärnladdningar

fortsätter att utvecklas även efter det partiella provstoppsavtalet 1963. Till bilden hör dels effektivare uranladdningar, dels nya möjligheter att använda svagare kärnladdningar för taktiska uppgifter och på vätebombsområdet starkare men "renare" laddningar.

● Rymdsatelliter

utnyttjas militärt för navigering, väderprognoser, radiokommunikation och spaning.

● Teletekniken

utnyttjas i allt större omfattning i vapen- och sambandssystem. Betydelsen av att de utrustas med skydd mot störning ökar.

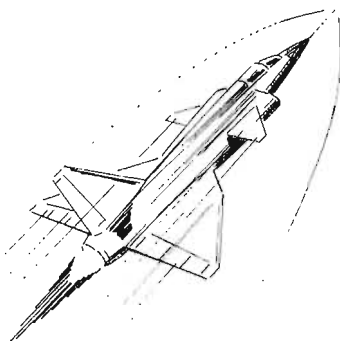
● Stridsgaser och biologiska stridsmedel

är billiga att framställa. Stormakterna har redan i dag sådana stridsmedel lagrade för att snabbt kunna utnyttja dessa. Vissa gasstridsmedel kan användas med i förväg bestämd effekt.

● Till lands

motoriseras våra dagars markstridskrafter alltmer, bl a med amfibiefordon, pansrade fordon och helikoptrar, som ger taktisk rörlighet. Olika hjälpmedel tillförs också för att från luften och marken övervaka stridsfältet. Framkomligheten och eldkraften ökar. Markförbanden får större möjligheter till snabb lufttransport. Utom det konventionella artilleriet tillkommer i de högre förbanden artilleriraketer och robotar. Pansarvärnsvapnen blir effektivare och tillkommer i allt större antal.

● I LUFTEN

ersätts det strategiska flyget delvis med robotar och robotar skjutna från ubåtar. Flygplanen görs mer allsidiga för att kunna lösa fler uppgifter och de får ökade prestanda, bättre siktmedel och kortare start- och landningssträckor. Nya typer av bättre beväpnade jaktflygplan kommer, men de renodlade jaktplanen minskar i antal främst på grund av de ökade kostnaderna. Jaktplanen får större verkan även mot snabba mål på såväl hög som låg höjd. Det blir också mindre skarpa gränser mellan jaktflyg och attackflyg, vilka delvis kan lösa varandras uppgifter.

Transportflyget får större kapacitet, och det kraftigt expanderande civila flyget får ökad användning för militära transportändamål.

Luftvärnsrobotar kommer efter hand att öka luftvärnets förmåga att bekämpa mycket snabba mål och på höjder betydligt över närluftvärnets räckvidd.

● Robotvapen

utvecklas på stor bredd. Fjärrobotarnas antal ökar, de förbättras successivt och får mindre sårbarhet. Robotar kan skjutas från ubåtar och flygplan. Markrobotar och andra rakettvapen ingår nu som standardbeväpning i både Öst och Väst. Även mindre stater har robotsystem mot mark-, sjö- och luftmål.

● Till sjöss

fortsätter utvecklingen av de atomdrivna ubåtarna, dels sådana som bär robotar av Polaristyp, dels ubåtar för sjörobotar eller torpeder. Robotbåtar kompletterar eller ersätter motortorpedbåtarna. Västflottan förnyas genomgående alltifrån hangarfartyg till lätta fartyg. Öst bygger ett stort antal ubåtar men även fartyg för haven omkring det egna området.

● Utvecklingen

inom det militärtekniska området kännetecknas sammanfattningsvis att den konventionella eldkraften ökar,
att stridskrafterna ges större strategisk och taktisk rörlighet,
att medel och motmedel inom teletekniken får ökad betydelse,
att anskaffningar av kärnladdningar av olika typer och styrka fortsätter,
att de tekniska barriärer efter hand försvinner, som hittills underlättat en begränsning av antalet stater med möjlighet att tillverka egna kärnladdningar,
att möjligheterna ökar att anpassa insats av gasstridsmedel med hänsyn till önskad verkan,
att såväl en angripare som en försvarare får större möjligheter att välja medel och metoder.

Vid anfall över havet syftar förberedelse till att skada våra stridskrafter så, att överskeppning och landsättning från luften möjliggöres. Angriparen vill ta brohuvuden, där stridskrafter kan landsättas. Angreppet sker huvudsakligen från luften. Målet är t. ex. marin- och flygstridskrafter, våra reservstyrkor på marken, kommunikationer och stridsledning — senare även våra förband vid kusten, där angriparen önskar få brohuvuden. Angriparen kan tillfogas stora förluster och förlora tid

om kraftiga motåtgärder sätts in: stridsmedel mot luftanfall som jaktflyg, luftvärnsrobotar och i vissa lägen attackflyg. Hans invasionsförberedelser kan försvåras genom att vi sätter in attackflyg och ubåtar. Mot raidföretag från sjön används attackfartyg, attackflyg och kustartilleri, mot truppinfiltration markförband. Mot undervattensvapen utnyttjas ubåtsjakt- och minröjningsförband. Passiva motåtgärder: rörlighet, maskering, befästningar, telestörrningsmedel.

DÅ: INVASION!

1.

Förbekämpning

2.

Överskeppning!

Angriparens möjligheter att komma i land och genomföra operationer minskar starkt genom anfall från vårt attackflyg och våra attackfartyg. Fiendens landstigning kan stödjas av luftlandsättningar. Vårt luftförsvar anfaller då dessa samt skyddar våra stridskrafter. De för angriparen lämpliga landsättningsområdena försvaras i det längsta, hamnar och flygfält kan behöva förstöras. Befästningar och andra i fredstid förberedda försvarsanordningar har stor betydelse.

De på olika platser ilandsatta angriparstyrkorna måste med kraft hindras från att få kontakt med va-

Genom spaning i olika former måste vi snabbt ta reda på fiendens angreppsriktning. I vårt *djupförsvar* skall motståndet bli hårdare, ju närmare vårt område striden förs. Angriparen anfalls redan långt ifrån kusten med attackubåtar och attackflyg, senare även med kustrobotar

och övertvattensfartyg, med mineringar, med lätt attackflyg och även jaktflyg. Vid kusten insätts övriga kustartilleristridskrafter och vid denna grupperade arméförband. Övriga tillgängliga markstridskrafter koncentreras mot väntade landstigningsområden.

andra och skapa brohuvud. Genom snabb insats blir även motstötter från små förband effektiva. Större samlade anfall sätts in så tidigt som möjligt för att slå ut angriparen. Härvid anfaller armé-, marin- och flygstridskrafter i samverkan. Marin och flyg sätts in mot angriparens transporter, medan vi genom att snabbt tillföra markförband söker få ett avgörande innan angriparen hunnit konsolidera sig. Om han lyckas med en utbrytning ur ett brohuvud, skall han möta ett fördröjande och förlustbringande försvar som föres efter samma principer som vid anfall över landgränsen.

3.

Landstigning

4.

Markstrid

Vid *anfall över landgränsen* kan angriparen dra ihop styrkor vid gränsen före ett krigsutbrott, men då avslöjar han också sina avsikter. En inledande bekämpning av våra stridskrafter kan börja samtidigt som gränsen överskrids. Luftlandsättningar kommer troligen att användas även här.

Vi tar upp striden så nära gränsen som möjligt. Vår gränsterräng ger goda möjligheter till strid med syfte att fördröja angriparen. Genom fältarbeten och motstötter i anslutning

till dessa och på djupet bakom angriparens främre linjer kan vi förorsaka en angripare stora förluster. Motståndet skall efter hand hårdna. Med samordnade anfall, bl. a. stödda på befästningar, skall angriparen slutligen slås och förlorade områden återtas. Under dessa operationer skall vårt luftförsvar skydda stridskrafterna och förbindelserna till stridsområdet. Vårt attackflyg insätts på djupet, bl. a. mot angriparens transporter, understödsförband och staber.

1939

OCH BEREDSKAPEN

Av överstelöjtnant NILS KINDBERG

MATERIELLA förstärkningar på flygplansidan är, som tidigare framhållits, högeligen nödvändiga. Detta framgår bl a av ett svar från flygförvaltningens materielsida till vår försvarsgrenschef den 24 april 1939, då blott något mer än ett hundratal svenska krigsflygplan kan påräknas för omedelbara operationer.

Man må emellertid inte tro att det blott är flygvapnet som har svagheter att uppvisa inför ett eventuellt krigsläge. Även vid armén och marinen finns det svagheter i betydande utsträckning — såsom otillräcklig och svag bevapning, stora brister i ammunition och på många slags utrustning som ej kunnat skaffas på grund av anslagsbrist, de stora oövade delarna av värnpliktskontingenterna m m.

AV DE BEFINTLIGA svenska krigsflygplanen är antalet bomb-, spanings- och jaktflygplan ca 50 : 30 : 30. Ett halvår senare — den 1 september 1939 — har antalet ökat till ca 180 i en dåtida proportion av 80 : 50 : 50.

I FRÅGA OM dessa siffror skall dock ihågkommas att en ökning med ca 30 procent av varje sådan skall göras för att man skall komma upp till hela det befintliga antalet plan inom varje flygslag. Vid varje tidpunkt befinner sig i regel ca en fjär-

dedel av totalantalet på verkstäder ed för reparationer, rutinenliga till- och översyner m fl arbeten. När man jämför det svenska flygvapnets materiel 1939 med eventuella fienders i stormaktslägren må i övrigt konstateras:

VÅR SERIE om det svenska flygvapnets försvarsberedskap inför det andra världskriget fortsätter här med skildringen från 1939 års första åtta månader.

DET FORTSATTNA händelseförloppet — den sk Septemberkrisen 1939 i dess mer akuta del — skall skildras i ett senare nummer av Flygvapen-Nytt.

- att våra dåtida plans prestanda och stridsvärde tyvärr är underlägsna stormakternas plan, beroende på våra i förhållande till nämnda makter begränsade ekonomiska, tekniska, praktiska och politiska möjligheter till utveckling och anskaffning av en tillräckligt omfattande, effektiv utrustad flygmateriel i toppklass,
- att de begränsade anslagen ända från 1925 års försvarsbesluts tid, den korta tid, som förflutit sedan det senare beslutet av 1936 och på sistone exportspärrar och ovillighet utomlands att ens diskutera nya

köp, omöjliggjort forcering av ett anskaffningsprogram i takt med tidslägets hastigt fortgående försämringar,

- att likväl den existerande krigsflygmaterielens tillstånd i fråga om underhåll, flygsäkerhet m m fullt ut tål en jämförelse med utlandets bästa, samt

- att ständiga, aldrig upphörande ansträngningar hela tiden pågår hos flygledningen för att finna möjligheter att fylla bristerna genom att inom och utom Sverige skaffa bättre flygmateriel och öka dess stridsvärde.

ALLA ÅTGÄRDER på flygmaterielens drivmedlens m fl områden är och förblir dock av finansiella, industriella, tekniska och politiska grunder frågor på mycket lång sikt och av allt annat än lättlost natur.

UTAN FLYGBASER har inte ens det i övrigt bästa flygvapen möjligheter att verka. Denna elementära sanning kan synas självklar, men förtjänar att bringas i erinran. Vid ett numerärt sett svagt flygvapen är möjligheterna till skyddad och växlande basering särskilt viktiga för operationsdugligheten.

Principen är känd och ansedd inom vårt flyg före andra världskriget, men först mot slutet av år 1938 tar förberedelserna till ett sådant

basläge form utåt. Den 2 november 1938 hemställer försvarsstabschefen till regeringen om ett mindre anslag — 9 000 kronor — för utförande av geologiska undersökningar inom vissa för basering av flyg aktuella preliminärt rekognoscerade områden. Den 11 november bifalles hemställan i ärendet.

OMKRING EN VECKA senare — den 16 november 1938 — i samband med utredningarna om de flygmateriella förstahandsbehoven m m, anmäler flygförvaltningens byggnads-sida — chef den framstående, numera avlidne översten *Ernst Fogman* — till försvarsministern:

- att anordnande av de första krigsbaserna för flygvapnet preliminärt kostnadsberäknats till något över 10 miljoner kronor, och
- att särskilt förslag i frågan skall komma.

År 1939 fortsattes arbetet i krigsbasfrågan. Man har då inriktat sig på:

- åtgärder av provisorisk art för att dels kunna anordna reservflygbaser på sk vallfält, dels utnyttja befintliga svenska civila flygfält m m, och

- åtgärder av längre räckvidd i enlighet med 1938 års planer för att åt flygvapnet skapa ett system av egna, ständigt disponibla, i fred iordningställda krigsflygfält.

DEN 21 FEBRUARI 1939 föreligger — efter slutförda undersökningar av 180 områden i hela landet — flygvapnets utredning och förslag, åtföljda av kostnadsberäkning, till försvarsstabschefen, om över ett 90-tal såsom krigsflygfält möjliga alternativ, av vilka ett 40-tal i första hand bör iordningsställas. Den totala kostnaden för 45 fält rör sig om ett 30-tal miljoner kronor.

DEN 15 MARS 1939 — då utrikesläget som tidigare nämnts skärpts genom den tyska inmarschen i hela Tjeckoslovakien — utfärdar försvarsstabschefen vissa nya anvisningar till chefen för flygvapnet, om anord-

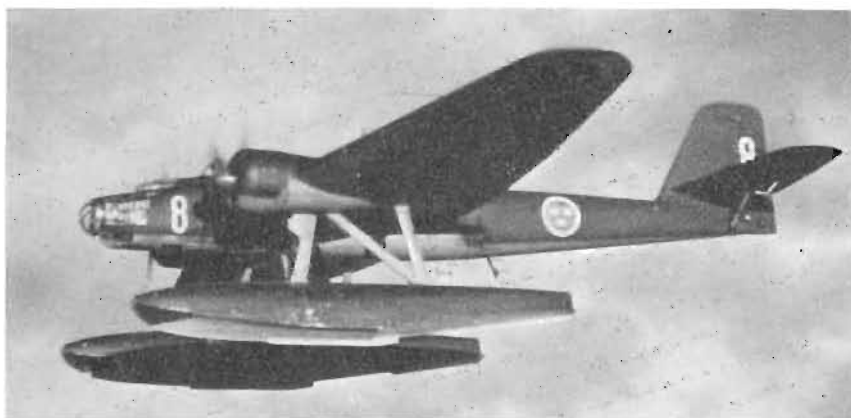
nande av fem krigsflygfält vid eventuellt anbefalld förstärkt försvarsberedskap.

Kort efteråt — den 24 mars — kommer regeringens proposition till riksdagen om ett extra anslag av ca 70 miljoner kronor "för extra materielanskaffningar m m" åt krigsmakten, det förut omnämnda andra 70-miljoner-kronors-anslaget. Av detta skall omkring 5,4 miljoner utgå till igångsättande av arbeten på en första omgång krigsflygfält (ca 20 st). Den 9 juni kommer riksdagsbeslut — bifall. Allt tar sin rundliga tid i Sverige, trots det hotfulla läget i en nära omvärld!

UNDER MELLANTIDEN har emellertid flygförvaltningen bl a hunnit med att den 24 april 1939 hemställa om ett nytt extra anslag av nya 6,3 miljoner (utöver de 5,4) för ordnande av 25 reservflygfält ("andra omgångens krigsflygfält") och en sjöflygslip. Det räcker dock inte enbart med förslag, pågående arbeten

Utbildning av nya flygförare var ett av beredskapstidens många krav. Här en bild från F 5 år 1939, numera Krigsflygskolan på Ljungbyhed. Planen är skolflygplan av typ Sk 15 (Klemm 35), vilka tillfördes flygvapnet kort efter krigsutbrottet år 1939. Foto: T. Dahlgren.

Tvåmotorigt torpedflygplan T 2 ur F 2 — en av de vid krigsutbrottet 1939 för strategisk flygspaning över Östersjön insatta två flygplantyperna. Toppfarten var ca 310 km/tim.

1939

och eventuellt färdiga fält. Den 7 juli 1939 — när Danzig-frågan ånyo aktualiserar krigsfara — hemställer chefen för flygvapnet till försvarsstabschefen om utfärdande av direktiv till arméns myndigheter om dessas medverkan till flygbasernas luft- och markförsvar. Härmed avses då "lv-akan" och annat luftvärn m m.

DEN 29 AUGUSTI 1939, dvs kort efter det tysk-ryska nonaggressionsavtalets ingående och när ett krig Tyskland-Polen synes vara en fråga om någon dag eller kanske endast några timmar, hemställer flygförvaltningen — jämlikt beredskaps-cirkuläret — och i samband med sin bla därav föranledda begäran om ett anslag på nära 200 miljoner kronor till materielanskaffningar i samband med en eventuell mobilisering, för beställningar av ca 420 flygplan:

- att nära 10 miljoner kronor måtte anslås till fortsatta arbeten på flygvapnets krigsflygfält och andra flygbaser m m.

SAMMA DAG — den 29 augusti 1939 — tillställer den dåtida civila luftfartsmyndigheten i Väg och Vatten flygvapenchefen en av denne begärd översikt av pågående arbeten på de civila flygfälten i vårt land, aktuella såsom tillfälliga krigsbaser för flygvapenförband.

De som vid den tiden bedömer vår flygbasfråga finner helt säkert, att man varken hunnit eller kunnat utverka de förbättringar i basläget, som oundgängligen erfordras. Liksom så mycket annat i dåtida bristväg botten vad som fattas i vår beredskap i långt tillbaka uppkomna

förhållanden, bla vacklande och otillräckliga krafttag från statsmakternas sida vid fattandet av 1925 och 1936 års försvarsbeslut, otillräckliga anslag, begränsad personaltilldelning och tidsnöd.

Det "mene tekel", som det för dörren stående kriget i Polen under september 1939 skall teckna för alla ofullständiga och illa beredda stater, anas kanske i augusti det året — fullt tydligt framstår det dock först under den ödesdigra septembarmånaden — när det tyska blixtkriget med starkt flyg och pansar ger sin klara åskådning- undervisning. Då bla det nyss så stolta, men fredsmässigt grupperade och uppställda polska flygvapnet ligger slaget till marken. På resorna av det, som en gång varit dess fredstida bassystem. Fler liknande fall skulle följa under den stora hem-sökelsens år.

● Svenska beredskapsdrag inför krigshotet

MOT SLUTET av april 1939 ökar det tyska flygets närgångenhet vid Skånes kuster, till synes med anledning av det där pågående svenska arbetet på byggande av strandbefästningar o d — i folkmun kallat "Per Albin-linjen". Vår regering meddelar genom sin försvarsminister till flygvapenchefen att det ur beredskapssynpunkt vore önskvärt med ett till Skåne "för övningar" förlagt jaktflygförband.

Kort efteråt förflyttas också Svea flygflottiljs övningsdivision — jaktplan typ J 8 (Gloster Gladiator) — till Ystad-trakten, för övningar i skjut-

ning och bombfällning. Den 10 juli 1939 — då tyskarna blivit än mer påträngande — hemställer försvarsstabschefen till chefen för flygvapnet:

- att jaktflyget i Skåne — en enda division ur den då enda jaktflottiljen — skall "uppmärksamma huruvida tyska flygplan, andra än i reguljär lufttrafik verksamma, söker överflyga Skåne", och
- att samma jaktflyg i sådant fall skall "följa tyskarna till territorialgränsen och snarast inrapportera det inträffade".

Den 13 juli utfärdar flygvapenchefen närmare order om denna "luftbevakningsuppgift" för vårt jaktflyg.

VERKSAMHETEN I LUFTEN över Skånekusten har på sin tid belysts i en stort upplagd bildartikel i tidskriften Vecko-Journalen. Vårt jaktflygs uppträdande i det så intressanta området får både före och efter krigets utbrott den 1 september en klart påtaglig, dämpande effekt på de tyska försöken till flygspaning över våra försvarsanstalter i Skåne. Men — åtskilliga avmotningar till territorialgränsen måste utföras.

DEN 23 AUGUSTI 1939 — då det tysk-ryska "spelet under täcke" i Moskva om icke-anfallsfördraget bekantgöres för världen — ger försvarsstabschefen efter ett från högsta ort erhållet bemyndigande chefen för flygvapnet i uppdrag:

- "att inom ramen för flygvapnets fredsorganisation ställa två flyggrupper lämpade för strategisk spaning

till vår högsta militära lednings förfogande."

NÅGOT SÄRSKILT strategiskt spaningsflyg har ju inte kunnat inrymmas i 1936 års försvarsordnings "ram". Inte heller har våra under 1938 för ett då ur extra anslag — det s k första 70-miljoners-anslaget — beviljat belopp i Frankrike beställda, för den tiden moderna tvåmotoriga fjärrspaningsplan av typ *S 10* (Bréguet 694) blivit levererade. I augusti 1939 visste man heller inte, att vi redan den 2 september skulle nås av budskapet att fransmännen konfiskerat dem för egen del!

I anledning av försvarsstabsskrivelsen den 23 augusti beordrar emellertid flygvapenchefen förberedelsevis:

- en bombflyggrupp ur Västmanlands flygflottilj — omkring fyra bombplan typ *B 3* (Junkers Ju 86 K) — att på sin fredsbas Hässlö nära Västerås göra sig klar för strategisk spaning, samt

- en torpedflyggrupp ur Roslagens flygflottilj — omkring fyra torpedflygplan typ *T 2* (Heinkel He 115) — att från bas i Stockholmstrakten på liknande sätt göra sig klar, närmast för strategisk spaning mot mellersta Östersjön och Finska Viken.

Båda flyggrupperna skall kunna starta två timmar efter order, d v s inneha "tredje startberedskap" (enligt 1939 års bestämmelser).

FÖRSVARSTABSCHEFEN har vidare orienterat om att han — "där-est den utrikespolitiska situationen ytterligare skärpes" — ämnar hos Konungen begära förläggning av

Hässlö-gruppen till Skåne för att därifrån utföra strategiska "spaningsflygövningar" i södra Östersjön. Han avser också — meddelar han — att begära beredskapsställande av en flygdivision per flottilj ävensom av behövliga basförband. Sekretess, ständig telefonpassning, förberedelser för extra personalinkallelser och kostnadsberäkningar för beredskapsåtgärderna hör till bilden.

När den omnämnda hemställdan gjorts, skulle det beredskapsställda svenska flyget komma att bestå av:

- de två förutnämnda tvåmotoriga flyggrupperna för strategisk spaning,
- en "tung" (egentligen medeltung) bombdivision tvåmotoriga *B 3* ur *F 1* (Västmanlands flygflottilj),

- en "lätt" bombdivision enmotoriga *B 4* ur *F 4* (Jämtlands flygflottilj),

- en torpedflygdivision tvåmotoriga *T 2* ur *F 2* (Roslagens flygflottilj),

- en arméspaningsdivision enmotoriga *S 6* ur *F 3* (Östgöta flygflottilj), och

- en jaktdivision *J 8* ur *F 8* (Svea flygflottilj).

Därtill kommer några få vissa chefer ur marinen redan tidigare underställda enmotoriga marinspaningsförband med flygplan *S 5* och *S 9*.

DEN 23 AUGUSTI 1939 utformas respektive fastställs även de slutliga planerna och bestämmelserna för den i nr 1 omnämnda, eventuella flygtransporten till Åland i försvarssyfte. Den skall gälla ca 4 000 man och 20 ton materiel från II. och IV. arméfördelningarna ävensom flygbasförband ur flygvapnet. Något

verkställande av transporten blir det dock inte under beredskapstiden.

DAGEN EFTER — den 24 augusti — begär försvarsstabschefen muntligen hos chefen för flygvapnet att de under föregående dag förberedelsevis beställda två flyggrupperna för strategisk flygspaning — bombflyggruppen ur *F 1* och torpedflyggruppen ur *F 2* — måtte ställas i beredskap. Vid flygvapnet utfärdas då behövliga verkställighetsorder till och inom de berörda flottiljerna, att från och med fredagen den 25 augusti 1939 kl 12 middagen gälla tillsvidare. Kulsprutor och handkameror för fotospaning skall ingå i utrustningen.

DEN 25 AUGUSTI 1939 har försvarsstabschefen fått sitt äskade be-myndigande för basering till Skåne av *F 1*-flyggruppen. Liksom också för sina övriga önskemål i fråga om omedelbar beredskap. Han begär då hos flygvapenchefen:

- att bombflyggruppen — som nu för första gången får sitt sedan ofta hörda namn "*Detachementet F 1*" — och vars duglige chef blir dåvarande löjtnanten vid flygvapnet *C L Hessle* — skall förläggas till Skåne för spaning "på vidare order" över södra Östersjön, Kattegatt och Skagerack m m. Försvarsstabschefen begär den 25 augusti också hos chefen för flygvapnet:

- att de två dagar tidigare aviserade beredskapsåtgärderna, omfattande klarställande av en flygdivision per flottilj och behövliga flygbasförband, omedelbart skall vidtagas.

ÅTGÄRDEN EFFEKTUERAS per omgående. Order om *F 1*-flyggrup-

1939

Detta är det lätta bombflygplanet typ *Hawker Hart*, som var i svenska flygvapnets tjänst 1933—1946 bl a under beteckningen *B 4*. Det hade en svenskbyggd *Nohab Mercury*-motor på 650 hkr, som gav en fart av 260 km/tim.

pens ombasering till Ljungbyhed och om en F2-flyggrupp till Gotland kommer därefter.

HEMSTÄLLAN OM ANSLAG för hela flygvapnets eventuella försåtande i förstärkt försvarsberedskap, ett "kungabrev" om en flygvapnets besiktningskommission till USA för kontroll av våra där beställda nya jaktplan typ J 9 (Seversky-Republic EP-1), avsedda att ersätta de föråldrade J 8-Gloster Gladiator-planen, samt bl a ett meddelande om krigskartor klara för avhämtning vid försvarsstaben blir samma dag nya inslag i flygvapnets beredskapsbild.

LÖRDAGEN DEN 26 AUGUSTI 1939 — när regering och försvarsstab fått ytterligare kunskap om de i vårt södra grannland pågående militära förberedelserna för ett anfallskrig åt något håll, sannolikt Polen men måhända också åt något annat håll — kommer den första beställningen på strategisk spaningsflygning från Skåne, denna gång över Kattegatt och Skagerack. Stora oljefläckar norr och nordost om Skagen, möjligen från ubåtar, inrapporteras. I övrigt "intet av vikt" inom de två spaningsområdena.

SAMMA DAG utsänder flygva-penchefen order signalledes till flottiljchefer och verkstadsstyresmän om ikraftträdande av ett flertal moment

1939

EXPRESS- meddelande fredagen 1.9

kl. 15.51

BERED- SKAP!

i försvarsberedskapscirkuläret, vilket hos de berörda medför därav betingade, förberedande försvars- och trygghetsåtgärder m.m. En 40 mm lvakantropp A 10 (arméns) beordras genom försvarsstabschefens förmedling till Ljungbyhed för medverkan i platsens flygbasförsvar.

NÄSTA DAG — söndagen den 27 augusti — fortsätter Detachmentet F 1 sin strategiska flygspaning från Ljungbyhed. Denna inriktas nu för första gången mot södra Östersjön och fortsätter över Skagerack, Kat-

tegatt och de svenska kustfarvattnen i väst och syd. I Östersjön utgör linjen Sandhammaren (Skånes sydöstra udde) — Rönne (på Bornholm) — Kollickerort fyr (på den tyska ön Rügens nordöstra udde) spaningsområdets östliga gräns. Minutläggande fartyg väster Arkona fyr på Rügen, ett stort landflygfält vid Bug på samma ö och Warnemünde sjöflygplats utspanas.

DETTA OCH ANDRA liknande spaningsuppdrag fortsätter sedan under dagarna 28 augusti—2 september. De utsträcks då till hela "pommerska vallen" (tyska Östersjökusten) fram till staden och flygbasen Kolberg samt till Hela-halvön och Brüsterort fyr (den senare ca 40 km nordväst Königsberg). Belagda flygfält, kryssare och mindre örlogsfartyg m m iakttages, men inga transportflottor eller andra mera oroande, Sverige direkt hotande över skeppnings- och anfallsförberedelser.

FREDAGEN DEN 1 SEPTEMBER 1939 kl 15.51 nås flygvapnet av ett från "Försvarskansli" och "Flygkommando" utsänt, gemensamt "Expressmeddelande":

● att intagande av förstärkt försvarsberedskap har anbefallts av Kungl. Maj:t, och

● att första försvarsberedskapsdag är söndagen den 3 september 1939.

Mer om F3-pejlen

En ny markradiopejl, typ FMRP VIII, har som i korthet nämnts i föregående nr av Flygvapen-Nytt installerats på F 3.

Omnämmandet förtjänar emellertid att kompletteras med följande:

Tre prototyper har skaffats, varav två är installerade vid F 3 respektive F 5. Den tredje installeras provisoriskt för specialändamål vid F 1.

En serie om tio utrustningar är beställd och installationen avses börja under år 1965.

FMRP VIII arbetar i princip så att flera indikatorer kan anslutas och pejling ske samtidigt vid var och en oberoende av varandra. I serieinstallationerna kommer denna möjlighet att utnyttjas.

Låsningen av pejlstrecket, som f n ej användes i prototyperna, fungerar så att om en ny signal kommer när pejlstrecket är låst, häves låsningen.

Pejlhastigheten är god men tyvärr inte så hög att man alltid kan få en bäring på en mycket kort sändningsföljd. Operativa erfarenheter vinnas nu vid F 3 och F 5.

● EN
VASS
TAGG...

37 Viggen
i prototyp
på SAAB

Foto:
SAAB

